

การศึกษานิทานพื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในอำเภอยะรังจังหวัดปัตตานี

ซูไรดา เจะนิ^{1*} ปองทิพย์ หนูหอม² สวพร จันทรสกุล³ ขวัญตา ทวีสุข⁴ และโสภณ พฤกษวานิช⁵

บทคัดย่อ

นิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องราวที่มนุษย์ผูกเรื่องขึ้นมาเพื่อรับใช้จิตใจของตน โดยอาจมีวัตถุประสงค์แตกต่างกันออกไป เช่น เพื่อความบันเทิงใจ เพื่ออธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อกล่อมเกล่าจิตใจโดยสอดแทรกคติธรรมและความเชื่อต่าง ๆ เป็นมรดกทางภูมิปัญญาที่มีคุณค่าต่อชีวิตของผู้คนในแต่ละสังคมเป็นอย่างมาก แต่ปัจจุบันนิทานพื้นบ้านได้รับการสืบทอดน้อยลง เนื่องจากความนิยมเปลี่ยนไปตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม จนทำให้นิทานพื้นบ้านของไทยนับวันแต่จะสูญหายไป การรวบรวมและการศึกษานิทานพื้นบ้านจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษานิทานพื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี เพื่อศึกษารวบรวมนิทานพื้นบ้าน และวิเคราะห์ประเภทนิทานพื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานีตามรูปแบบของเรื่อง โดยเก็บข้อมูลภาคสนามจากการบันทึกเสียงและจดบันทึกนิทานพื้นบ้านในแบบสัมภาษณ์นิทานพื้นบ้านจากผู้บอกข้อมูลทั้ง 12 ตำบล ซึ่งเป็นผู้ที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 16 คน ได้นิทานที่สมบูรณ์จำนวน 40 เรื่อง

ผลการศึกษาพบว่า ประเภทของนิทานพื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในอำเภอยะรังจังหวัดปัตตานีจำแนกตามรูปแบบของเรื่อง สามารถจำแนกได้ 6 ประเภท ประเภทของนิทานที่พบมากที่สุดคือนิทานเรื่องสัตว์ 12 เรื่อง รองลงมานิทานคติ 10 เรื่อง นิทานปรัมปรา 8 เรื่อง นิทานมุขตลก 6 เรื่อง นิทานตำนาน 3 เรื่อง และนิทานเข้าแบบนั้นมีเพียง 1 เรื่อง จะเห็นได้ว่าจุดมุ่งหมายของการเล่านิทานพื้นบ้านในท้องถิ่นนั้นนอกจากเพื่อความสนุกสนานบันเทิงใจ นิทานแต่ละประเภทยังสอดแทรกความรู้ คติสอนใจ และประสบการณ์แก่ผู้ฟัง ถือเป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอนลูกหลาน ทั้งยังสะท้อนให้เห็นวิถีการดำเนินชีวิตของชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ได้อย่างชัดเจน

คำสำคัญ : นิทานพื้นบ้าน ชาวไทยมุสลิม อำเภอยะรัง

¹ อาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา 95000

² ผศ., สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา 95000

³ อาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา 95000

⁴ อาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา 95000

⁵ อาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา 95000

*Corresponding author: Tel. 08-2822-4516 E-mail:suraida.j@yru.ac.th,suraida2009@hotmail.com.

A Study of Thai-Muslims' Folktales in of Yarang District, Pattani Province

Suraida Jehni^{1*}, Pongtip Noohom², Sawaporn Jantarasukul³, Kwanta Thaweasuk⁴,
and Sapon Preksawanit⁵

ABSTRACT

Folktales regard as a man-made story to serve one's mind with various purposes: to entertain, to describe situations, or to instruct individuals by adding morals and beliefs. Moreover, the folktales refer to intellectual heritage that has substantially valued to human lives in societies, but nowadays few stories are remained to pass on due to unpopularity and changes in society. These circumstances cause majorly to lose folktales, yet the collection and the study of folktales are significantly-essential. Thus, the researcher take this into consideration to examine Thai-muslims' folktales in Yarang district, Pattani province to collect, classify and analyze Thai-Muslims' folktales in Tambon Yarang, Pattani province according to the genre of the tales. Data collection was administered through fieldwork, voice record, and interview note from 16 informants, aged over 40 years old and covered 12 Tambon with complete 40 folktales.

Findings revealed that Thai Muslims' folktales in TambonYarang, Pattani province can be classified into 6 categories. Animal Tales are on the top list of 12 stories while the following fable tales 10 stories, myths of 8 stories. Of 6 folktales were classified as Jest tale and 3 folktales were as Legend classification respectively. Formula tales was the only one found in this study. This can be seen that the purpose of telling folktales in the local community not only does for leisure and pleasure but each folktales interfered with knowledge, moral lessons and experiences to the listeners. These folktales can be regarded as a tool of nurturing the children in society and explicitly reflecting way of living of Thai-Muslim.

Keywords : Folktales, Thai-Muslims, Yarang District

บทนำ

การเล่านิทานเป็น “วัฒนธรรม” อย่างหนึ่งของมนุษย์ ดังที่พรตศักดิ์ พรหมแก้ว (2529 : 1776) ได้กล่าวไว้ว่า “นิทานเป็นเรื่องราวที่เกิดจากปัญญาและจินตนาการของมนุษย์ มนุษย์ในแต่ละสังคมรู้จักผู้เรื่องขึ้นเป็นนิทานเล่าสู่กันฟังมาช้านานแล้ว แม้ในปัจจุบันจะมีสิ่งที่ทำให้ความบันเทิงหลากหลายขึ้นก็ตาม แต่นิทานก็ยังเป็นที่นิยมของคนทั่วไป จึงกล่าวได้ว่าการเล่านิทานเป็น ‘วัฒนธรรมร่วม’ อย่างหนึ่งของสังคมมนุษย์ เพียงแต่อาจมีเนื้อหาที่สอดคล้องวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเล่านิทานแตกต่างกันไปในแต่ละสังคมเท่านั้น นิทานที่ชาวบ้านในแต่ละสังคมเล่าสู่กันฟังมาแต่เดิมนั้นเรียกว่า ‘นิทานพื้นบ้าน’ (Folktale) ซึ่งถือเป็นข้อมูลประเภทมุขปาฐะที่สำคัญแขนงหนึ่งของวิชาวัฒนธรรมพื้นบ้านหรือคติชนวิทยา”

การศึกษานิทานพื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานีครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมนิทานพื้นบ้านและวิเคราะห์ประเภทของนิทานพื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานีอย่างเป็นระบบ โดยพบว่า อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี มี 12 ตำบล 70 หมู่บ้าน แต่ละหมู่บ้านแต่ละท้องถื่นมีประวัติความมาเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ประกอบกับเป็นพื้นที่สำคัญในภาคใต้ตอนล่าง ที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางประวัติศาสตร์มาช้านาน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ใช้ภาษามลายูถิ่นสื่อสารในชีวิตประจำวัน จึงมีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากประชาชนในภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษานิทานพื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี เพื่อศึกษารวบรวมนิทานพื้นบ้าน และวิเคราะห์ประเภทนิทานพื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานีตามรูปแบบของเรื่อง โดยมีวิธีการวิจัยดังนี้

1. ขั้นสำรวจ ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยสำรวจและศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี รวมทั้งติดต่อกับบุคคลในท้องถิ่นเพื่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ศึกษาและเพื่อขอความอนุเคราะห์เรื่องข้อมูล
2. กำหนดพื้นที่เก็บข้อมูล และดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามนิทานพื้นบ้านจากผู้บอกข้อมูลทั้ง 12 ตำบลของอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ได้แก่ ตำบลยะรัง ตำบลสะดิวา ตำบลประจัน ตำบลสนอ ตำบลระแว้ง ตำบลปิตุมติ ตำบลวัด ตำบลกระโด ตำบลคลองใหม่ ตำบลเมะมาวี ตำบลกอล่า และตำบลเขาตุม ซึ่งผู้บอกข้อมูลเป็นผู้ที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป เป็นชาวไทยมุสลิมที่เกิดและเติบโตในหมู่บ้านไม่เคยอพยพย้ายถิ่นฐาน และต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องของนิทานพื้นบ้าน โดยใช้แบบบันทึกข้อมูลนิทานพื้นบ้าน แบบบันทึกเสียง และดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บอกข้อมูลพร้อมทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วม
3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บอกข้อมูล มาตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของเนื้อหาและวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษาคือการจำแนกประเภทนิทานพื้นบ้าน ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลกับผู้บอกข้อมูลอีกครั้งหนึ่งตามแต่กรณี และเสนอผลการวิจัยและสรุปผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การศึกษานิทานพื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยมุ่งจำแนกประเภทของนิทานโดยพิจารณาจากรูปแบบของนิทานเป็นหลัก เนื่องจากรูปแบบของนิทานนั้นเป็นสิ่งเปลี่ยนแปลงได้ค่อนข้างยากกว่าสิ่งอื่น เมื่อผู้วิจัยได้วิเคราะห์รูปแบบของนิทาน พบว่านิทานพื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานีสามารถจำแนกได้ 6 ประเภท โดยมีรายละเอียดดังนี้

นิทานเรื่องสัตว์

นิทานเรื่องสัตว์ ในนิทานพื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี มีทั้งหมด 12 เรื่อง เช่น

นิทานเรื่องคางคก เสือ ใครจะอยู่ใครจะไป

มีคางคกตัวหนึ่งนอนหมอบอยู่ใต้ต้นซุง และมีเสือเดินผ่านมาเจอ เสือเลยถามคางคกว่าทำอะไรอยู่ คางคกตอบกลับไปว่า “อากาศแบบนี้ ข้าเลยออกกำลังกายด้วยการแบกซุงเล่น” เสือได้ยินดังนั้นเลยออกปากชวนคางคกว่า ถ้าเจ้าแน่จริงก็แข่งกระโดดข้ามแม่น้ำกัน คางคกตกลง หลังจากนั้นทั้งสองก็เตรียมตัวเพื่อลงแข่ง

ในขณะที่เสือกระโดดข้ามแม่น้ำคางคกก็กัดหางเสือ เสือกเหวี่ยงหางจนคางคกที่กัดอยู่นั้นไปตกอีกฝั่งหนึ่งของแม่น้ำ เสือว่ายน้ำข้ามไป พอขึ้นฝั่งมาก็พบว่าคางคกรออยู่แล้ว คางคกอยู่ในสภาพเลือดเต็มปาก เพราะตอนที่เสือ

เหยียงหางของมัน เจ้าคางคกดันมาตกลงบนก้อนหินจนทำให้มันบาดเจ็บ เมื่อเสื่อขึ้นมาเจอสภาพนั้นก็ตกใจ พลังถามไถ่ เจ้าคางคกว่าทำไมถึงมาถึงก่อนตนได้ ด้วยความเจ้าเล่ห์ของคางคกมันจึงตอบเสื่อไปว่า “ซำรอเจ้ามา จนกินแพะหมดไปสองตัวแล้ว เจ้าก็เพิ่งมาถึง” ด้วยความสงสัยเสื่อเลยถามคางคกกลับไปว่า “เจ้าเป็นคางคก แล้วทำไมถึงจับแพะมากินได้ล่ะ” คางคกรีบตอบกลับไปทันทีว่า “อย่าว่าแต่แพะเลย เสื่ออย่างเจ้าซำก็กินได้ เดียวซำจะกินให้ดู” เสื่อได้ยินก็ตกใจจึงหนีจนไปพบกับลิงและเล่าเรื่องทั้งหมดให้ลิงฟัง ลิงเลยพูดกับเสื่อว่า “เจ้าถูกคางคกมันหลอกแล้วละเจ้าเสื่อ” ลิงจึงคิดแผนการขึ้นแต่เจ้าเสื่อก็ยังกลัวคางคกจะจับตนเองไปกินเป็นอาหาร ลิงจึงอธิบายเรื่องราวทั้งหมดและตกลงกับเสื่อให้เอาหางของตนผูกติดกับหางของเสื่อ แล้วลิงก็ขึ้นนั่งบนหลังเสื่อเพื่อเดินทางไปหาเจ้าคางคก

คางคกยังคงนอนอยู่ที่เดิมเพราะจุกจากบาดแผลที่ตกลงมาบนก้อนหิน เมื่อเห็นว่าเสื่อกลับมาพร้อมกับลิงจึงรู้ทันทีว่าลิงต้องเล่าความจริงให้เสื่อฟัง มันจึงรีบพูดตกลิงเสียก่อนว่า “อ้าว เจ้าลิง พ่อของแกติดพันฉันด้วยแพะสิบตัวนี่ แต่เจ้าหลอกซำด้วยการเอาเสื่อมาแทนเพียงแคตัวเดียวเนี่ยนะ” เมื่อเสื่อได้ยินซำก็ยิ่งตกใจกลัว วิ่งหนีไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ลิงที่นั่งอยู่บนหลังและผูกหางอยู่กับตนนั้นตกลงไป เสื่อลากร่างของเจ้าลิงพาดไปพาดมากับพื้นดินจนหัวลิงหลุด เมื่อวิ่งหนีมาไกลพอสมควรเจ้าเสื่อก็หันไปดูเจ้าลิง ก็ยิ่งตกใจเพราะพบว่าลิงไม่มีหัว จึงอุทานออกมาว่า “นี่ซำวิ่งหนีไปถึงขนาดนี้ เจ้าคางคกมันยังเอาหัวลิงไปกินได้”

นิทานเรื่อง กระเจงกับเสื่อ(แนปลาโนะกับแนริมา)

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีกระเจงกับเสื่อ ทั้งสองชวนกันท่องเที่ยวในป่าใหญ่ ในขณะที่กำลังเดินทางกระเจงไปเจอกองขี้วัวอยู่หนึ่งกอง ด้วยเจ้าเล่ห์จึงคิดแกล้งเจ้าเสื่อ กระเจงจึงเรียกให้เจ้าเสื่อเข้ามาดูใกล้ แล้วก็โกหกเจ้าเสื่อว่ากองขี้วัวนี้คือกะละแม (ดอคือ เป็นอาหารหวานพื้นบ้านของชาวไทยมุสลิม มีลักษณะเป็นแป้งเหนียวสีน้ำตาลเข้มรสชาติหวานมันด้วยกะทิ) ซึ่งเป็นขนมหวานที่มีรสชาติอร่อย พลังชี้ชวนให้เจ้าเสื่อนั้นลองชิมดู เจ้าเสื่อจึงตอบกลับมว่า “เจ้าก็กินก่อนซิ เจ้ากระเจง” กระเจงรีบตอบกลับไปว่า “เจ้าต้องกินก่อน เพราะเจ้าตัวใหญ่กว่าซำ ถ้ากินก่อน เจ้ากินทีหลังอาจจะไม่อิ่มเอาได้” เจ้าเสื่อหลงกลเลยตอบตกลง แต่เจ้ากระเจงก็ยังกลัวเจ้าเสื่อ จึงรีบพูดออกไปว่า “เดี๋ยวก่อนเจ้าเสื่อหากเจ้าจะกิน เจ้าต้องให้ซำไปอยู่ไกล ๆ เจ้าก่อน เจ้าจะได้กินอย่างสะดวก และเอร็ดอร่อยได้เต็มที่” เจ้าเสื่อก็ตกลงโดยไม่คิดอะไร

กระเจงจึงรีบวิ่ง จนแน่ใจว่าไกลพอแล้ว ก็ส่งสัญญาณให้เจ้าลงมือกินกะละแมได้เลย เมื่อเจ้าเสื่อกินขี้วัวเข้าไป กระเจงก็ตะโกนบอกเจ้าเสื่อว่า “เจ้าเสื่อหน้าโง่ มันกินขี้วัว เจ้าเสื่อคนโง่ กินขี้วัวเสียแล้ว” เสื่อที่เอารู้ว่าตนถูกกระเจงหลอกก็โกรธและเจ็บแค้นกระเจงมาก จึงวิ่งไล่อย่างเต็มฝีเท้าหมายจะจับกระเจงมาขย้ำคอและกินเป็นอาหาร กระเจงเองก็วิ่งหนีอย่างไม่คิดชีวิต จนได้มาเจอกับช้างตัวหนึ่ง ช้างเองเมื่อได้ยินเสียงกวดไล่ระหว่างเสื่อกับกระเจงก็ตกใจและรีบแกล้งตายด้วยการนอนหงายเท้าทั้งสี่ชี้ฟ้า กระเจงวิ่งขึ้นไปบนท้องช้างแต่ไม่รู้ว่านั่นคือท้องช้าง มันเข้าใจว่าเป็นกระท่อม กระเจงเกิดความสงสัยว่ากระท่อมที่มันเข้ามาหลบเจ้าเสื่อ เหตุใดจึงมีแต่เสาสี่ต้น หลังคาที่ไม่มี

ฝายเจ้าเสื่อเมื่อวิ่งมาก็เห็นว่ากระเจงนั้นอยู่บนท้องช้าง จึงตะโกนถามกระเจงว่า “กระเจงเจ้าโง่ เจ้าขึ้นไปทำอะไรบนท้องช้าง เจ้าไม่กลัวช้างเหยียบตายหรือ” กระเจงได้ยินดังนั้นรีบกระโดดลงจากท้องช้าง และวิ่งหนีอย่างรวดเร็วจนไปเจอกับกอไผ่ข้างทางที่โอนเอนไปตามแรงลมพัด ก้านใบเสียดสีกันฟังไพเราะเหมือนเสียงปี่ กระเจงได้ที คิดแกล้งเจ้าเสื่ออีก จึงร้องเรียกให้เจ้าเสื่อหยุดโกรธและเจ็บแค้นตนก่อน มาฟังเสียงดนตรีไพเราะจากกอไผ่กอนี้ก่อนเถิด

เจ้าเสื่อเดินมาหา กระเจงจึงบอกว่า “เจ้าเสื่อ เจ้าต้องเข้าไปฟังใกล้ ๆ เจ้าถึงจะได้ยินเสียงดนตรีอันไพเราะ เหมือนที่ได้ยิน” เจ้าเสื่อหลงกลเจ้ากระเจง จึงเอาหูไปอิงแอบใกล้ ๆ ต้นไผ่เพื่อฟังเสียง ไผ่ที่ลู่ลมจึงหนีบหูของเจ้าเสื่อจนร้องลั่นไปทั้งป่า มันยังอับอายและเจ็บปวดที่โดนกระเจงหลอกซำ ๆ จึงวิ่งไล่ล่าเจ้ากระเจงอย่างหมายเอาชีวิต แต่ด้วยความว่องไว เจ้าเล่ห์ และเฉลียวฉลาดของเจ้ากระเจงก็ทำให้มันเอาชีวิตรอดมาได้

นิทานตำนาน

นิทานตำนาน ในนิทานพื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี มีทั้งหมด 3 เรื่อง เช่น

นิทานเรื่องซึละโตะฮาลอ

กาลครั้งหนึ่ง มีชายหนุ่มสามพี่น้อง วันหนึ่งทั้งสามคนได้เข้าไปในป่า แล้วคนหนึ่งเกิดหลงทางทำให้พลัดพรากจากพี่น้องอีกสองคน ต่างฝ่ายต่างก็เที่ยวตามหาจนพลบค่ำก็ไม่พบ ชายหนุ่มที่หลงทางเหน็ดเหนื่อยและปวดเมื่อยจึงได้นั่งพักใต้ต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่ง เมื่อถึงเวลานอนเขาได้ปีนขึ้นไปนอนบนต้นไม้ ตกกลางดึกมีเสื่อผืนหนึ่งออกหากินโดยมีจำเริญที่มีชื่อว่า “ฮาลอ” เป็นผู้นำฝูง ผึ้งเสื่อได้พูดคุยถึงวิธีการหาอาหาร ฮาลอจึงสาธิตและสอนวิธีการล่าเหยื่อให้ลูกฝูงได้ดู เมื่อ

เสื่อทุกตัวเข้าใจวิธีการหาอาหาร สุดท้ายฮาโลจึงเตือนให้เสื่อทุกตัวระวังอันตรายจากเครื่องดักสัตว์จากฝีมือมนุษย์สองอย่างคือ บ่วง และหลุมพราง

ฝ่ายชายที่นอนอยู่บนต้นไม้ใหญ่ ก็รู้เห็นวิธีการต่าง ๆ ที่ฮาโลได้สอนลูกฝูงของตัวเอง จึงพยายามจดจำ และทำความเข้าใจ พอถึงรุ่งเช้าชายผู้นั้นได้เนทางกลับบ้าน เมื่อถึงบ้านพี่น้องอีกสองคนก็ถามว่า “ทำไมเพิ่งกลับบ้าน” ชายคนนั้นจึงเล่าถึงเหตุการณ์ที่ตนเองได้เจอมา และชวนพี่น้องอีกสองคนเปิดสำนักฝึกหัดซีลชะ โดยนำท่าทางที่ตนได้เห็นจากการสาธิตวิธีการล่าเหยื่อที่เสื่อ “ฮาโล” ได้สอนฝูงเสื่อมาประยุกต์ใช้เป็นท่าร้ายรำ ซีลชะจึงถือกำเนิดมาตั้งแต่บัดนั้น

นิทานปรัมปรา

นิทานปรัมปรา ในนิทานพื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี มีทั้งหมด 8 เรื่อง เช่น

นิทานเรื่องนางกระเทียมขาวกับนางหอมแดง(บาแวปูเตะ บาแวแมเราะ)

ชายคนหนึ่งมีเมียสองคน เมียหลวงมีลูกสาวชื่อหอมแดง เมียน้อยมีลูกสาวชื่อกระเทียมขาว วันหนึ่งชายคนนี้พาเมียทั้งสองไปหาปลา เมียน้อยได้ผลึกเมียหลวงตกน้ำจนตายไปและได้กลายเป็นปลา เมื่อมาถึงบ้านหอมแดงไม่เห็นแม่ของตนก็สงสัยเมื่อถามใครก็ไม่มีความคืบหน้าให้ แม่เลี้ยงก็ใช้หอมแดงให้ทำงานต่าง ๆ อย่างหนัก วันหนึ่งหอมแดงไปอาบน้ำที่ริมคลองก็มองเห็นปลาตัวหนึ่งว่ายมาหา ปลาตัวนั้นเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้หอมแดงฟัง จนหอมแดงรู้ว่ามันเป็นแม่ของตนที่ตายไป นางจึงเอาข้าวมาให้ปลาตัวนั้นทุกวัน เมื่อกระเทียมขาวน้องสาวต่างแม่รู้เรื่องเข้าก็ไปฟ้องแม่ของตน แม่เลี้ยงจึงจับปลาตัวนั้นแล้วให้หอมแดงเอาไปทำแกงเป็นอาหาร หอมแดงไม่ยอมทำเพราะสงสารแม่ แม่เลี้ยงจึงเป็นฝ่ายลงมือขอดเกล็ดปลาแล้วเอามาทำแกงกิน หอมแดงไม่ยอมกิน และลงไปพูดกับเบ็ดน้อยว่า ถ้ามีก้างปลาให้เบ็ดเอาก้างปลามาให้นาง เป็นก้างก้างปลาไว้ให้ หอมแดงเอาก้างปลาไปฝังดินและเติบโตนั่นมะเขือ นางเฝ้ารดน้ำและพูดคุยกับต้นมะเขือทุกวัน จนต้นมะเขือให้ผลมะเขือผลใหญ่ ฝ่ายแม่เลี้ยงสงสัยว่าทำไมหอมแดงหายไปไหนนาน ๆ ทุกวัน เมื่อรู้เรื่องเข้าก็ไปถอนต้นมะเขือหอมแดงสั่งเบ็ดให้เก็บลูกมะเขือให้นางอีก เบ็ดก็เก็บไว้ให้ นางจึงนำเมล็ดมะเขือไปปลูกจนกลายเป็นต้นโพธิ์เงินโพธิ์ทอง

วันหนึ่งมีพระราชเสด็จผ่านมาเห็น ก็อยากได้ไปปลูกไว้ในวัง แต่ถอนเท่าไรก็ถอนไม่ได้ จึงสืบหาเจ้าของ เมื่อรู้ว่าหอมแดงเป็นเจ้าของก็ให้นางหอมแดงถอนให้ และนำไปปลูกไว้ในวัง หลังจากนั้นจัดพิธีอภิเษกสมรสระหว่างพระราชากับนางหอมแดงอย่างใหญ่โต นางหอมแดงจึงใช้ชีวิตอยู่ในวังกับพระราชาย่างมีความสุขตั้งแต่นั้นมา

นิทานเรื่องไอ้หนูนิ้วก้อย(อาแวปือซาก็อสิกิง)

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีกระท่อมอยู่หลังหนึ่งมีตากับหลานอาศัยอยู่สองคน หลานชายนั้นมีชื่อว่า “อาแวปือซาก็อสิกิง” ซึ่งเป็นคนที่มีรูปร่างเล็กเท่านี้วก้อย อยู่มาวันหนึ่งตาของเขาได้นำวัวไปผูกไว้ในทุ่งนา และเอ่ยปากกับหลานชายว่า “อาแวปือซาก็อสิกิง ตาจะกลับไปเอาหัวมันตมที่กระท่อมบ้านเรา ผากเจ้าคอยเฝ้าดูวัวของเราให้ดี ๆ นะ หลาน ตากลัวหัวขโมยมันจะมาขโมยวัวของเราไป” อาแวปือซาก็อสิกิงรับปากตา ตาก็ได้เดินกลับไปยังกระท่อม ส่วนอาแวปือซาก็อสิกิงก็ทำหน้าที่ของตนตามที่รับปากไว้กับตา

จนเวลาผ่านไป ก็มีโจรสองคนกำลังจะเข้ามาขโมยวัวของเขา เพราะมันมองไม่เห็นอาแวปือซาก็อสิกิง มันหันซ้ายหันขวาเห็นว่าไม่มีเจ้าของเฝ้าอยู่ เจ้าโจรจึงรีบคว้าเชือกจูงวัว แต่ก็มีเสียงร้องดังขึ้น ซึ่งเป็นเสียงของอาแวปือซาก็อสิกิงที่ยืนอยู่บนหมุดปักวัว “เฮ้ย! นั่นมันวัวของข้า” เจ้าโจรสองคนเมื่อได้ยินเสียงก็รีบมองซ้ายมองขวาเพื่อหาที่มาของเสียง แต่ก็ไม่มีใคร จึงคิดว่าตัวเองหูพาด แล้วโจรทั้งสองก็ขโมยวัวไป

ฝ่ายอาแวปือซาก็อสิกิงจึงรีบไปวางแผนกับปลาตุก เสือ และแม่ไก่ เพื่อเอาวัวกลับคืนมา โดยให้ปลาตุกไปรออยู่ในโถงน้ำหน้าบ้าน ส่วนแม่ไก่ให้ไปรอนขี้เถ้าในบ้าน และบอกเจ้าเสือให้ไปรอหลังพุ่มไม้หน้าบ้าน

พอโจรมารถึงบ้าน เจ้าโจรทั้งสองก็ตักน้ำมาล้างเท้าก็โดนปลาตุกกัดเข้า เจ้าโจรที่ถูกปลาตุกกัดรีบวิ่งขึ้นไปบนบ้านเพื่อจะเอาขี้เถ้ามาจับปลาตุกแต่ไม่ทันสังเกตุว่ามีแม่ไก่ยืนรออยู่ แม่ไก่จึงสะบัดปีกใส่โจร จนทั้งสองตกใจวิ่งลงจากบ้านก็เข้าทางเจ้าเสือที่หลบอยู่หลังพุ่มไม้ เสือตะครุบโจรทั้งสองจนตาย อาแวปือซาก็อสิกิงจึงพาวัวของตนเองกลับปหาตาได้อย่างปลอดภัย

นิทานมุขตลก

นิทานมุขตลก ในนิทานพื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี มีทั้งหมด 6 เรื่อง เช่น

นิทานเรื่อง เปาะเนกับเมาะเน

ตอนเปาะเนไปหาปลา

เปาะเนกับเมาะเนเป็นสามีภรรยา ทั้งสองอยู่ด้วยกันในบ้านหลังหนึ่ง เมื่อถึงเวลาหิวทั้งสองไม่มีข้าวให้กิน นั้นเปาะเนกับเมาะเนจึงช่วยกันคิดว่าจะหาอาหารมาจากที่ไหนได้ เมาะเนซึ่งเป็นภรรยาได้บอกเปาะเนผู้เป็นสามีว่าให้ไปหาปลาที่หนองน้ำ เปาะเนเลยรีบออกไปจับปลาเปาะเนจับปลาได้มากมาย จับจนหมดเกือบทุกหลุมทุกบ่อ จนเหลือหลุมสุดท้ายที่มีปลาอยู่หลายตัวมาก เปาะเนเลยเอามือไปล้วงเข้าไปในหลุมนั้นเพื่อจับปลาใส่ตะกร้า ในขณะที่ก้มจับปลา ก็มีเสื่อตัวหนึ่งก็ไหลเข้ามาเปาะเนหันมาเห็นเสื่อเข้าพอดี เขาตกใจมากและกระวนกระวาย แต่พอเปาะเนตั้งสติได้เปาะเนเลยนั่งนิ่ง ๆ ไม่ขยับเขยื้อนโดยที่มือยังล้วงเข้าไปหลุมดินเพื่อจับปลา ขณะเดียวกันเมื่อเสื่อเห็นเปาะเน ก็จ้องเปาะเนอย่างไม่ละสายตา มันเดินตรงเข้ามาที่เปาะเนกำลังนั่งอยู่ เดินวนไปวนมา ดมและทำจุกกุกพุดพิด ๆ ยังไม่ทันที่เปาะเนจะคิดอะไรต่อเจ้าเสื่อใช้มือตะครุบเข้าไปที่เป่าของเปาะเน เพราะมันเข้าใจว่าตัวเปาะเนนั้นเป็นต้นไม้ที่ให้ผล และคิดว่าลูกอันตะของเปาะเนคือผลไม้ และเสื่อใช้มือเข้าไปเกี่ยวมาอยู่สักพักใหญ่ก็เจ้าผลไม้ก็ไม่มีที่ท่าว่าจะหลุดจากขั้ว มันจึงคิดกับตัวเองว่าผลไม้ยังคงติดอยู่ ไว้รอให้สุกเต็มที่ก่อน คงจะหลุดจากขั้วได้ง่าย เมื่อคิดได้ดังนั้นเจ้าเสื่อก็หันหลังกลับเข้าไปข้างฝ่ายเปาะเนเมื่อเห็นว่าเสื่อเดินหายไปเมาะเนก็รีบจัดแจงเอาปลาที่จับได้กลับไปหาเมาะเนที่บ้านทันที

เมื่อกลับมาถึงบ้าน เมาะเนเห็นปลามากมายก็ชื่นชมเปาะเนเปาะเนบอกเมาะเนว่าปลาในหนองน้ำนั้นมีเยอะมาก จับยังไ้ไม่หมด เมาะเนได้ยินเข้าก็อยากไปเห็นกับตาว่าปลาที่มีจำนวนมากมายอย่างที่เปาะเนอวดอ้างหรือเปล่า จึงบอกกับเปาะเนว่าตนจะเป็นฝ่ายออกไปหาปลาเองในวันพรุ่งนี้

วันรุ่งขึ้นเมาะเนจัดแจงเตรียมภาชนะและเครื่องมือเพื่อจับปลา และออกเดินทางไปยังหนองน้ำ เมื่อไปถึงก็เห็นว่าในหนองน้ำนั้นมีปลามากมายเหลือเกิน เมาะเนจึงลงมือถกแขนเสื้อและผ้าโสร่งจนเลยเข้าขึ้นมาและแก๊งค์จ้องจับปลาอย่างรวดเร็ว ทันใดนั้นเองเจ้าเสื่อตัวเดิมก็เข้ามาในหนองน้ำพอดี และตรงเข้ามาหาเมาะเนอย่างไม่รอช้า เมาะเนเมื่อเห็นว่าเสื่อกำลังเดินมาที่ตนก็ตกใจจนนั่งตัวแข็งทื่อ ทำอะไรไม่ถูกเลยได้แต่นั่งนิ่ง เจ้าเสื่อใช้มือตะครุบมาที่เป่าของเมาะเน เหมือนที่เคยทำกับเปาะเน แต่คราวนี้ผลไม้สองผลที่มันสัมผัสได้เมื่อวานนั้นไม่มีอยู่ มันจึงใช้มือจับและควานหาอยู่สักพักใหญ่ จนเมาะเนที่ยืนตัวนิ่งนั้นเกิดอาการหวาดเสียวเลยปัสสาวะออกมา ในขณะที่ยังตัวแข็งทื่อ เจ้าเสื่อเมื่อเห็นปัสสาวะของเมาะเนที่ถ่อออกมาก็เข้าใจว่าเป็นน้ำยางของผลไม้ที่ถูกคนมือดีเด็ดกินเป็นแน่แท้ มันจึงรำพึงรำพันกับตัวเองว่าไม่พลาดเลย ผลไม้สองผลที่ตั้งใจจะมาเก็บกินวันนี้ ถูกใครเด็ดกินตัดหน้าไปเสียแล้ว คิดได้ดังนั้นเจ้าเสื่อก็เดินจากไปอย่างสิ้นหวังเมาะเนเมื่อเห็นว่าเสื่อเดินหายไปเมาะเนก็รีบวิ่งกลับบ้านอย่างสุดชีวิต และเล่าเรื่องราวที่เจอให้เปาะเนฟัง เปาะเนเลยเล่าเองที่ตนได้เจอให้เมาะเนฟังด้วย เมาะเนจึงกล่าวต่อว่าต่อจากนี้เปาะเนจะไม่ยอมเล่าเรื่องราวให้ตนฟัง

นิทานเข้าแบบ

นิทานเข้าแบบ ในนิทานพื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานีมีปรากฏเพียง 1 เรื่อง คือนิทานเรื่อง นกกระยางขาว (เมาะบางา)

นิทานเรื่อง นกกระยางขาว (เมาะบางา)

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว นกกระยางขาวออกหากินในหนองน้ำ มันใช้ปากที่ยื่นยาวลงไปจิกคาบปลาตัวน้อยขึ้นมาเพื่อกลืนกิน แต่เจ้าปลาตัวน้อยก็ร้องขอเจ้านกกระยางให้หยุดกินตนก่อน แล้วโน้มหน้าให้เจ้านกกระยางฟังนิทานที่ตนจะเล่าเพื่อเป็นการยื้อชีวิตของตนไว้ นกกระยางจึงหยุดฟังนิทาน เจ้าปลาจึงเล่าว่า

นกเอี้ยงนกกระยาง ทำไมเจ้าดูเศร้าสร้อย	ที่ข้าต้องเศร้าสร้อยก็เพราะปลานั้นไม่ไหล
ปลาเอ๋ยปลาทำไมเจ้าถึงไม่ไหล	ที่ข้าไม่ไหล ก็เพราะหญ้ามันยาว
หญ้าเอ๋ยหญ้าทำไมเจ้าขึ้นมาเสียว	ที่ข้าขึ้นมายาวก็เพราะควายมันไม่กินข้า
ควายเอ๋ยควายทำไมเจ้าไม่กินหญ้า	ที่ข้าไม่กินหญ้าก็เพราะข้ามันท้องอืด
ท้องเอ๋ยท้องทำไมเจ้าถึงได้อืด	ที่ข้าท้องอืดเพราะข้าวมันดิบ
ข้าวเอ๋ยข้าวทำไมเจ้าถึงดิบ	ที่ข้ามันดิบเพราะไฟมันไม่ติด
ไฟเอ๋ยไฟทำไมเจ้าถึงไม่ติด	ที่ข้าไม่ติดก็เพราะไม้มันเปียก
ไม้เอ๋ยไม้ทำไมเจ้าถึงเปียก	ที่ข้าต้องเปียกก็เพราะฝนมันตก
ฝนเอ๋ยฝนทำไมเจ้าถึงตก	ที่ข้าต้องตกก็เพราะกบมันร้องเรียก

กบเอ๋ยกบทำไมเจ้าถึงเรียกฝน

ที่ข้าเรียกฝนก็เพราะงูมันจะกินข้า

งูเอ๋ยงูทำไมเจ้าถึงต้องกินกบ

ที่ข้าต้องกินกบก็เพราะมันเป็นอาหารของข้า

ด้วยเล่ห์เหลี่ยมของปลาตัวน้อย ที่หวังจะเล่นิทานเพื่อหลอกให้นักกระยางขาวตายใจ เมื่อมันเล่นิทานให้ฟังจนจบและเห็นว่าเจ้านักกระยางขาวกำลังเคลิบเคลิ้มกับนิทานที่มันเล่าอยู่นั้น เจ้าปลากัดน้อยได้โอกาสตัวตัวอย่างสุดแรงเพื่อให้พ้นจากปากของนักกระยางขาว จนตัวมันลอยตกลงไปในหนองน้ำ และรีบว่ายน้ำไปอย่างรวดเร็ว

ข้างฝ่ายนักกระยางขาวหรือเมาะบางก็รู้สึกตัว และรีบก้มหาปลาอีกครั้งด้วยความโกรธ ในท้ายที่สุดก็ไม่สามารถจับปลาขึ้นมากินได้ มันจึงรู้ว่ามันถูกเจ้าปลาดัดนั้นหลอกเข้าเสียแล้ว

นิทานคติ

นิทานคติ ในนิทานพื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี มีทั้งหมด 10 เรื่อง เช่น

นิทานเรื่อง เมาะคือโลธคือบาโก(แม่ไข่ตะพาบ)

ครั้งหนึ่งนานมาแล้วมีผู้หญิงคนหนึ่งชื่อ ตีอบาง มีลูก 2 คน ลูกคนโตเป็นผู้หญิงชื่อ กูตือมือล่อ คนที่สองเป็นลูกชายชื่อ กูตือมือแอก ตีอบางผู้เป็นแม่ได้เตรียมอาหารให้ลูกทั้งสองได้ทานประจำ วันหนึ่งนางไปหาปลาที่ลำคลองแห่งหนึ่ง นางเจอไข่ 3 ฟอง นางจึงนำกลับมาบ้านให้ลูก ๆ ได้ต้มกิน และกำซัฟให้เหลือไว้ให้นาง 1 ฟอง ลูกทั้งสองกินไข่ต้มจนหมด แต่น้องชาย กูตือมือแอกยังไม่อิ่มจึงขอไข่ต้มของแม่ พี่สาวห้ามปรามก็ไม่ฟัง น้องชายได้กินไข่จนหมด เมื่อแม่กลับก็ถามหาไข่ต้มส่วนของนาง กูตือมือล่อจึงตอบกลับไปว่า น้องชายได้กินไปหมดแล้ว แม่รู้สึกเสียใจจึงได้เดินออกจากบ้านไป และได้ไปหยุดอยู่ที่เชิงเขา และร้องเรียกให้ผู้ใหญ่ที่อยู่บนเขามากลืนกินร่างของตน เพราะลูก ๆ ของตนไม่รักและไม่นึกถึงแม่ “ท่านผู้ใหญ่ ท่านจงเลื่อยลงมาเถิด มากลืนกินข้า ให้ข้าได้เป็นอาหารของท่าน ข้านี้ไม่มี ความหมายอะไร ลูกข้าทั้งสองไม่มีใครรักและนึกถึงข้าแล้ว ข้าก็ไม่มี ความจำเป็นจะต้องมีชีวิตอยู่อีก มาเถิดท่าน มากินข้าไป” ลิ้นเสียงของนาง กูตือมือล่อเลื่อยลงมาจากร่างอย่างรวดเร็ว และกลืนกินร่างของนางทันที โดยเริ่มจากเท้าก่อน

ทางฝ่ายสองคนพี่น้องก็เร่งรีบตามผู้เป็นแม่ แต่ก็ไม่ทันการเพราะร่างของแม่ถูกกูตือมือล่อกลืนกินเข้าไป ทันความมาได้เพียงแค่อพยพม้วยของแม่ ทั้งสองคนร้องไห้ คร่ำครวญ และเสียใจกับสิ่งที่เกิดขึ้น จนเวลาผ่านไปกูตือมือล่อได้นำเส้นผมของแม่แบ่งกันกับน้องชายคนละเส้น และทั้งสองพี่น้องก็ได้ออกเดินทาง ระหว่างทางได้เจอไข่ 1 ฟอง กูตือมือล่อให้น้องเป็นคนถือไข่ ด้วยระยะทางที่ไกล จึงทำให้ไข่ที่ถืออยู่ในกำมือนั้นฟักออกมาเป็นลูกไก่ และทั้งสองพี่น้องได้นำไก่ไปเลี้ยงจนเติบโตใหญ่ กลายเป็นไก่ชนที่เก่งและแข็งแรง กูตือมือแอกจึงได้นำไก่ไปแข่งชนไก่ จนชนะและเป็นที่ร่ำลือกันหนาหู จนไปถึงหูของพระราชผู้ครองเมือง ทุกครั้งที่ชนะจากการชนไก่ มีชาวบ้านให้ของรางวัลกลับมามากมายแต่กูตือมือแอกก็ปฏิเสธ ไม่ขอรับรางวัลเหล่านั้น ตนอยากได้เพียงแค่ว่ากูกูกู กับแกงกะทิใบบอน (นาชีกูกูกู ชาโยกลาติ) ก็เพียงพอ

วันหนึ่งพระราชผู้ครองเมือง อยากจะแข่งชนไก่กับไก่ชนของกูตือมือแอก จึงเกิดการประลองกัน และไก่ของกูตือมือแอกเป็นฝ่ายชนะ พระราชาก็ทรงสนใจมากเลยตามกูตือมือแอกกลับไปที่บ้าน จึงได้เห็นว่ากูตือมือแอกไม่ได้อยู่บ้านเพียงคนเดียว หากแต่อยู่กับหญิงสาวคนหนึ่งที่มีใบหน้างดงามมาก พระราชาเห็นดังนั้นก็ถูกใจ วันรุ่งขึ้นเมื่อกูตือมือแอกออกจากบ้าน พระราชาก็รีบขึ้นไปบนบ้านของกูตือมือแอกทันที พระราชาร้องเรียกและเคาะประตูอยู่เสียนานแต่กูตือมือล่อก็ไม่เปิดประตูให้ จนใกล้เวลาที กูตือมือแอกกลับมา พระราชาจึงไปซ่อนตัวอยู่ในพงหญ้าข้างบ้าน ก็ได้ยินเสียงที่กูตือมือแอกร้องเรียกพี่สาวของตน จึงพยายามจดจำคำพูดเหล่านั้น

วันถัดมา กูตือมือแอกออกจากบ้านเพื่อไปชนไก่เช่นทุกวัน ก่อนออกจากบ้านก็หันไปกำซัฟพี่สาวของตนว่า หากมีใครมาเคาะประตู อย่าเปิดให้เด็ดขาดจนกว่าพี่สาวจะได้ยินเสียงเรียกของตน ถึงจะเปิดได้ กูตือมือแอกออกจากบ้านได้ไม่นาน พระราชาก็รอเวลาจนได้เวลาที่พอเหมาะก็ขึ้นไปบนบ้าน พร้อมเอ่ยเสียงเรียกที่กูตือมือแอกพูดอยู่ทุกครั้งที่กลับมา ฝ่ายกูตือมือล่อได้ยินถ้อยคำที่เป็นคำพูดของน้องชายก็เข้าใจว่าเป็นคำพูดของพี่สาว จึงเปิดประตูให้ เมื่อพระราชเข้ามานในบ้านก็โอบกอดกูตือมือล่อไว้นั่น พร้อมพันธนาการด้วยสายสังวาลน้อยใหญ่

เมื่อได้เวลาที่กูตือมือแอกกลับมาถึงบ้าน ก็ร้องเรียกให้พี่สาวนั้นเปิดประตูให้ แต่พี่สาวก็มาเปิดให้ไม่ได้ เพราะพระราชกักตัวนางไว้ กูตือมือแอกจึงเรียกพี่สาวอย่างไม่หยุดยั้ง ทางฝั่งพี่สาวก็ตอบกลับไปตลอดว่า “พี่นั้นถูกกูตือมือล่อพันธนาการร่างกายไว้นั่นหนา ไม่อาจยับเขยื้อนไปเปิดประตูให้น้องได้” ทั้งสองร้องเรียกหากัน จนในที่สุดต่างก็ร้องไห้จนน้ำตาที่ไหลรินนั้นเพิ่มปริมาณมาก ๆ ขึ้นจนกลายเป็นแอ่งน้ำขนาดใหญ่ จนในที่สุดสองพี่น้องก็จมน้ำตาเสียชีวิต กลายเป็นดอกบัวสองดอกอยู่

จากผลงานวิจัยเรื่อง “การศึกษานิทานพื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี” ข้างต้นสามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

นิทานพื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี นอกจากมีจุดมุ่งหมายของการเล่านิทานเพื่อความสนุกสนานบันเทิงใจแล้ว นิทานแต่ละประเภทยังสอดแทรกความรู้ คติสอนใจ และประสบการณ์แก่ผู้ฟังได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับที่นุชนาถ เหลาะคูวี (2537) ได้อภิปรายผลว่านิทานพื้นบ้านชาวไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี เป็นเรื่องที่เล่าสืบทอดกันมาจากจินตนาการของชาวไทยมุสลิมที่สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมและวิถีการดำเนินชีวิตของชาวไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานีได้อย่างชัดเจน สมควรได้รับการอนุรักษ์ไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมสืบไป

นิทานพื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ส่วนใหญ่ตั้งชื่อนิทานจากตัวละครเอกของเรื่อง เช่น เปาะเนมาเนบอยอปปูเต๊ะ กระจกกับเสื่อ เป็นต้น ทั้งนี้เพราะจดจำได้ง่าย และเป็นการให้ความสำคัญกับตัวละครเอกของเรื่องด้วย เรื่องราวในนิทานสะท้อนให้เห็นว่าชาวไทยมุสลิมในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ให้ความสำคัญต่อหลักธรรมทางศาสนา และเคร่งครัด ยึดมั่นในขนบธรรมเนียม ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จึงนำมาผูกเป็นเรื่องราวที่ให้คิดและข้อคิดในด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุทธาทพร พูลสวัสดิ์ (2539) ได้ศึกษานิทานพื้นบ้านชาวไทยมุสลิมที่ตำบลโมคลาน อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่าสารัตถะของนิทานพื้นบ้านมีลักษณะที่สำคัญ 3 ลักษณะ คือ สารัตถะเกี่ยวกับเรื่องที่ส่วนปัจเจกชน ได้แก่ การทำตนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม การวางตัวให้เหมาะสม การเข้าใจต่อวิสัยมนุษย์และวิสัยโลก สารัตถะที่เกี่ยวกับสถาบันครอบครัว ได้แก่ ศิลปะในการครองรักครองเรือน ปัญหาในครอบครัวอันเกิดจากเครือญาติ สารัตถะที่เกิดจากสถาบันทางสังคม ได้แก่ การอนุรักษ์วัฒนธรรม การปกป้องสิทธิอันพึงมีพึงได้โดยชอบธรรม ปัญหาเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจ ปัญหาเกี่ยวกับการปกครอง และปัญหาอื่นๆ นอกจากนี้เรื่องราวในนิทานยังสะท้อนให้เห็นว่าชาวไทยมุสลิม ยกย่องและให้ความเคารพแก่ผู้นำศาสนาและบุคคลที่มีความรู้ทางศาสนาไม่ว่าจะเป็นโต๊ะอิหม่ามโต๊ะครู เช่นในนิทานพื้นบ้านเรื่องเปาะเนมาเนบ ในตอนทำบุญขึ้นบ้านใหม่และตอนงานศพลูกที่มีการเชื้อเชิญบุคคลดังกล่าวมาทำพิธีทางศาสนา เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มีคุณธรรม ประพฤติตนเป็นคนดี และอยู่ในแนวทางของศาสนา สามารถสั่งสอนและคอยชี้แนะตักเตือนหรือเป็นที่ปรึกษาของคนในชุมชนหรือท้องถิ่นได้ ขณะเดียวกันก็รังเกียจผู้ที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ เช่น คนเกียจคร้าน คนอกตัญญู คนที่ละเลยต่อบัญญัติของศาสนา

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยการศึกษานิทานพื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี พบว่าประเภทของนิทานพื้นบ้านของชาวไทยมุสลิมในอำเภอยะรังจังหวัดปัตตานีจำแนกตามรูปแบบของเรื่อง สามารถจำแนกได้ 6 ประเภท ประเภทของนิทานที่พบมากที่สุดคือนิทานเรื่องสัตว์ 12 เรื่อง รองลงมานิทานคติ 10 เรื่อง นิทานปรัมปรา 8 เรื่อง นิทานมุขตลก 6 เรื่อง นิทานตำนาน 3 เรื่อง และนิทานเข้าแบบนั้นมีเพียง 1 เรื่อง

เอกสารอ้างอิง

- [1] นุชนาถ เหลาะคูวี. (2537). การวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านชาวไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สำเนา.
- [2] พรศักดิ์ พรหมแก้ว. (2529). สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ.2529 เล่ม 5. กรุงเทพฯ : มปป.
- [3] สุทธาทพร พูลสวัสดิ์. (2539). ศึกษา นิทานพื้นบ้านชาวไทยมุสลิมที่ตำบลโมคลานอำเภอท่าศาลาจังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. สำเนา.